

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Handelshøyskolen BI
v/klagenemnden
0442 Oslo

Bergen, 18.04.2024
Deres ref.: 12297604 LK
Vår ref.: 24/00811 (224/2022)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 224/2022: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Handelshøyskolen BI (heretter BI) i sak F202-21, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 17.11.2022, der vedtak fattet av klagenemnda ved BI ble endret.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 17.11.2022, uten at leder var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 22/01976 (224/2022) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen post@hkdir.no

HK-dir Intern

bokstav c. Klageren ble i brev 22.01.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 19.03.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved BI ble stadfestet.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringsaken, deltok Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringsaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert ved advokatfullmektig Linnéa Tereza Karlberg ved den forrige behandlingen av saken. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av hjemmeeksamen i [REDACTED], våren 2021. Eksamen var en [REDACTED] individuell hjemmeeksamen, hvor alle skriftlige hjelpemidler var tillatt.

I forbindelse med sensur ble det oppdaget likheter mellom klagerens besvarelse og fem besvarelser levert samme dag i samme emne, og det ble tatt mistanke om ulovlig samarbeid.

Sensur viser i varsel datert 09.07.2021 til at det i forbindelse med sensur ble oppdaget seks besvarelser som hadde svært mye til felles. Alle besvarelsene er jevnt over svake, og vurderes til karakter F. I oppgave [REDACTED] har alle studentene den samme misoppfatningen av hva en [REDACTED] er, og beskriver i stedet forhold som ikke er relevante for problemstillingen. For eksempel tar alle utgangspunkt i at COVID-19 kan betraktes som en viktig [REDACTED] som faglig sett ikke gir mening. Svaret er unikt for de seks studentene. I oppgave [REDACTED] er det ingen av studentene som svarer på oppgaven, men de redegjør heller for seks forhold som ikke er relevante for problemstillingen. Her er det stor grad av likhet når det gjelder tematikk og presentasjon. Studentene har også her misforstått hva en [REDACTED] er. For eksempel foreslår alle seks [REDACTED] som er nesten helt identiske, og ofte i samme rekkefølge. I oppgave [REDACTED] er argumentasjon og presentasjon ganske lik i de seks besvarelsene. For eksempel bruker alle eksempler som omhandler [REDACTED] som er en vinkling ingen andre kandidater har hatt. Oppgave [REDACTED] er kun besvart av klager og en av de andre studentene, og her er tematikk og argumentasjon ganske lik, men besvarelsene er ellers forskjellig formulert.

Sentral studieadministrasjon har gjennomgått saken, og viser i sammendrag datert 26.08.2021 til at likhetene mellom de seks besvarelsene omfatter likheter i struktur, eksempler, ideer, argumentasjon og misforståelser. Det er likheter i oppgave [REDACTED], av til sammen [REDACTED] oppgaver. Ouriginalrapporten viste tekstlikhet på 28 prosent opp mot to av medstudentenes besvarelser. Studieadministrasjonen viser til de samme eksemplene som sensur trekker frem i sitt varsel datert 09.07.2021. Det vises blant annet til at feilen i oppgave 1 er det kun de seks studentene som har gjort, ut av de [REDACTED] studentene som tok eksamen. Det samme gjelder eksempelet som brukes i oppgave [REDACTED]. Studieadministrasjonen viser til at samarbeid før eksamen kan føre til likheter i måten studentene besvarer oppgavene på, men finner i denne saken at det er usannsynlig at likhetene har oppstått tilfeldig.

Sentral studieadministrasjon varslet klageren om saken 28.07.2021, og ba om svar på seks spørsmål. Klageren svarte skriftlig på disse 31.07.2021, og anfører at h[un] ikke har samarbeidet med noen under eksamen. Klageren forklarer hvordan h[un] kom fram til de ulike svarene. Klageren anfører at likhetene kan komme av at studentene har jobbet sammen i grupper under studiet, og dermed lært seg like måter for å analysere og svare på oppgaver. Klageren var kjent med BIs regler om fusk, og kjent med at eksamen skulle besvares individuelt.

Klagerens advokatfullmektig innga en uttalelse 13.01.2022, og viser til klagerens tidligere anførsler. Advokatfullmektig anfører det ikke er et bevis på fusk at seks studenter har misforstått deler av pensum, men at dette heller er et tegn på lav måloppnåelse. Det anføres at dårlig faglig begrunnet argumentasjon skal vektlegges ved karakterfastsetting, men er ikke et selvstendig argument for fusk. Likhet ved struktur kan skyldes at det er en naturlig struktur for å besvare oppgaven, at studentene tidligere har arbeidet sammen med oppgavestruktur, eller det kan være tilfeldigheter. Det anføres at dette var en hjemmeeksamen hvor alle kilder var tillatt, og at bruk av samme pensum kan føre til likheter. Det anføres at klageren ikke har

opptrådt forsettlig, og det kan ikke anses som grovt uaktsomt å samarbeide med andre studenter før eksamen. Avslutningsvis anføres det at saksbehandlingstiden har vært for lang.

Advokatfullmektig innga en ytterligere uttalelse 04.02.2022, og det anføres at analysen av tekstlikhetene først og fremst viser likheter i ordbruken, men viser ikke likheter i lengre setninger. Det anføres at det er naturlig at det forekommer likheter, og det vises til at det er særlig navn og ord som er brukt i oppgaveteksten som har gitt utslag på tekstlikhet. Det vises til at kun klager og en av medstudentene har besvart oppgave 4, noe som er påfallende dersom alle seks studentene har samarbeidet på eksamen.

Klagenemnda ved BI behandlet saken i møte 05.03.2022. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innlevering av hjemmeeksamen i [REDACTED]. Nemnda la i sin vurdering avgjørende vekt på sensor og studieadministrasjonens vurderinger, hvor likhetene mellom besvarelsene fremgår. Nemnda fant det godt gjort at klageren hadde samarbeidet med medstudentene under hjemmeeksamen. Nemnda fattet vedtak om annullering og utestenging i to semester, nærmere bestemt vår- og høstsemesteret 2022. Nemnda fant ikke at lang saksbehandlingstid kunne vektlegges ved reaksjonsfastsettelsen i denne saken. Nemnda viste til at klageren også har en annen fuskesak mot seg, og anså dette som skjerpene.

Klagerens advokatfullmektig fremsatte klage 10.03.2022, og anfører at klagenemnda ved BI ikke har vurdert saken på riktig måte, og vilkårene for fusk er ikke oppfylt.

Advokatfullmektig fremsatte en utfyllende klage 30.03.2022, og viser til tidligere anførsler. Det anføres at studentene ikke er behandlet likt, da flere av medstudentene har fått mildere reaksjoner fra klagenemnda ved BI.

Klagenemnda ved BI vurderte klagen 16.05.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Nemnda viser til at det anses som skjerpene at klageren har fusket forsettlig ved to eksamener, og finner derfor ikke grunnlag for å redusere utestengingsperioden på grunn av lang saksbehandlingstid. Klagenemnda opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Advokatfullmektig sendte en begjæring om utsatt iverksettelse til Felles klagenemnd 28.06.2022. Det anføres at saksbehandlingstiden er uforholdsmessig lang og i strid med god forvaltningsskikk. På grunn av den lange saksbehandlingstiden vil det få store konsekvenser for klager dersom vedtaket fra klagenemnda ved BI blir stående frem til klagesaken er behandlet av Felles klagenemnd.

Leder av Felles klagenemnd ga 06.09.2022 avslag på begjæringen om utsatt iverksettelse.

Sekretariatet til Felles klagenemnd sendte 01.11.2022 en henvendelse til BI om oversendelse av dokumenter. BI svarte på henvendelsen 02.11.2022.

Saken står for øvrig for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om opptak, studier og eksamen ved BI § 5-15 hva som skal anses som fusk:

§ 5-15. Fusk

(...)

2) For Handelshøyskolen BI gjelder i tillegg følgende bestemmelser:

a. Som fusk regnes brudd på bestemmelsene som fremgår i kapittel 5 i denne forskrift eller bestemmelser gitt i medhold av denne, samt andre uredelige handlinger eller forhold som tar sikte på å gi kandidaten et uberettiget fortrinn ved vurderingen. Også handlinger som på andre måter medfører at kandidatens kunnskaper og ferdigheter ikke blir prøvet og vurdert på en upartisk og faglig betryggende måte, blir betraktet som fusk. Endelig regnes det som fusk når kandidaten har fått kjennskap til eksamensoppgaver før eksamen starter, eller har manipulert eksamensbesvarelsen etter at den er levert.

(...)

3) Hovedområder som betraktes som fusk er: Bruk av eller tilgang til ulovlige hjelpemidler, ulovlig samarbeid mellom enkeltpersoner eller grupper, plagiat, selvplagiat og manglende eller feilaktig kildebruk slik at teksten fremstår som kandidatens egen.

(...)

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på sensors varsel datert 09.07.2021 og studieadministrasjonens sammendrag datert 26.08.2021, hvor likhetene mellom klagerens besvarelse og medstudentenes besvarelser fremkommer. Det vises til at det er likheter i struktur, eksempler, ideer, vurderinger og misforståelser. Samtlige studenter har for eksempel misforstått hva en [redacted] er, og presenterer derfor i oppgave [redacted] forhold som ikke er relevante for problemstillingen. Svarene er unike for de seks studentene. Også i oppgave [redacted] presenterer studentene tilnærmet like svar basert på samme misforståelse. I oppgave [redacted] bruker alle eksempler basert på ulike former for [redacted] som er en vinkling ingen av de andre kandidatene har benyttet.

Nemnda viser til at vurderingene fra institusjonen samlet sett fremstår som grundige og nyanserte, der også andre grunner til likheter er vurdert. Etter nemndas vurdering av likhetene, er disse av et slikt omfang og en slik art, at de ikke kan komme av noe annet enn samarbeid under eksamen.

Nemnda har merket seg klagerens anførsel om at likhetene kommer av samarbeid i studiegrupper før eksamen. Nemnda har også merket seg anførselen om at kun klageren og en av de andre studentene hadde svart på oppgave 4, og at dette tilsier at det ikke har forekommet samarbeid. Nemnda mener at dette momentet ikke kan få avgjørende betydning, og viser til det som er nevnt ovenfor om likhetenes omfang og art. Nemnda finner at likhetene i de øvrige oppgavene er for store til at dette kommer av tilfeldigheter.

Felles klagenemnd har ut fra det samlede bevisbildet, kommet til at klageren – objektivt sett – har samarbeidet ulovlig med medstudenten, jf. forskrift om opptak, studier og eksamen ved BI § 5-15 andre og tredje ledd.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Nemnda har funnet det bevist at det forekom ulovlig samarbeid under eksamen, og det ligger i samarbeidets natur at dette er en handling klageren var klar over. Det er ingenting i dokumentasjonen som peker i retning av at den ulovlige kontakten skal ha oppstått gjennom uaktsomhet. Nemnda har etter dette funnet at klageren har handlet med forsett.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeeksamen i [REDACTED]

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved BI har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging vår- og høstsemesteret 2022. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har etter en konkret vurdering kommet frem til at saksbehandlingstiden har vært for lang ved forrige behandling av saken. Nemnda viser til at mistanken om fusk oppstod i juli 2021, og det tok deretter 10 måneder før saken ble oversendt Felles klagenemnd. Fremdriften i saksbehandlingen på høyskolen har ikke vært tilstrekkelig god høsten 2021. Nemnda viser særlig til at saken ble oversendt til klagenemnda ved BI 26.08.2021, men ikke ble behandlet før 05.03.2022. Saken ble registrert mottatt i sekretariatet for Felles klagenemnd 09.06.2022, og behandlet i møte 17.11.2022. Saksbehandlingstiden vært på 16 måneder fra mistanken om fusk oppstod til saken ble behandlet av Felles klagenemnd forrige gang. Dette er for lang total saksbehandlingstid. Nemnda har på denne bakgrunn kommet frem til at utestengelsesperioden fjernes.

Nemnda har merket seg anførselen om at BI har forskjellsbehandlet studenten i denne saken, da flere av medstudentene hadde fått mildere reaksjon på grunn av lang saksbehandlingstid. Nemnda har sett vedtakene i sakene til medstudentene, og finner etter en vurdering at det ikke er indikasjoner på at studentene har blitt forskjellsbehandlet når det gjelder reaksjonsfastsettelsen. Felles klagenemnd har uansett utmålt reaksjonen på nytt i dette vedtaket.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen er en riktig reaksjon i denne saken på grunn av den lange saksbehandlingstiden ved forrige behandling av saken. Felles klagenemnd endrer reaksjonen fastsatt av klagenemnda ved BI.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 22.12.2022, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Nils Herman Lien Håre har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 22.12.2022 oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved BI i sak F202-21, endres fra annullering av eksamen og utestenging i to semestre, til kun annullering av eksamen.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 22.04.2024.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.